

‘Ik hou erg van geormerkte doelgroepen’

Willem de Haas neemt afscheid van de wetenschapscommissie NVGP, die is overgegaan in de Commissie voor Wetenschap en Praktijk NVGP. Hij wordt geïnterviewd door zijn opvolger.

Door Anne-Marie Claassen

Veranderingen nemen vaak een route via afscheid. In dit geval is de verandering dat de NVGP Wetenschapscommissie is overgegaan naar de Commissie voor Wetenschap en Praktijk NVGP. Deze verandering gaat samen met het stoppen van Willem de Haas als voorzitter van de commissie. Om Willem de Haas te bedanken voor die tien jaar geeft hij zelf de voorkeur aan een interview boven een fles bubbels. Hoe mooi is het dat ik als nieuwe voorzitter van de samengesmolten groep dit mag doen? Want daarmee kan ik aandacht vragen voor het vele werk dat Willem en de zijnen hebben verricht.

Om te beginnen: wanneer ben je in de wetenschapscommissie gekomen?

Kun je ons meenemen naar die tijd?

‘Mijn start was rond 2010. Psychiater-groeps-therapeut Jan Spijker was destijds voorzitter van de wetenschapscommissie en ook enig lid. Toen hij ermee stopte, lag de commissie dus op zijn gat. Wubbo Scholte heeft vervolgens het stokje overgenomen, en mij erbij gevraagd. Na enige tijd heb ik het voorzitterschap van Wubbo overgenomen en ben ik een nieuw concreet plan gaan maken. Vooral een haalbaar plan, omdat ik meerdere wetenschappelijke plannen had zien mislukken, ook op mijn werk bij GGz Drenthe.

Dat onderzoek van belang is, werd mij al snel duidelijk. Ik vind het bijvoorbeeld doodzonde dat zo'n mooie therapievorm als Pessotherapie zijn status niet heeft behouden doordat er geen wetenschappelijk onderzoek naar deze therapievorm is gedaan. Aan de andere kant zag ik ook in mijn werk dat er allerlei pogingen waren gedaan om psychotherapie wetenschappelijk te onderzoeken en naar mijn gevoel werd daarbij te hoog ingezet, waardoor mislukking om de hoek lag. Zo van 'we moeten grote gevalideerde vragenlijsten maken'. En ik zag vaak hoe de complexiteit het enthousiasme deed kelderen, met teleurstelling in de wetenschap tot gevolg.

Dus terugkomend op mijn plan, dacht ik: laat ik nou kijken of ik in die wetenschapscommissie de eerste stap van groepstherapie-onderzoek zo kan neerzetten dat die beklijft. Kijken of de wetenschapscommissie kan helpen om de wetenschap dichter bij de groepstherapeuten te brengen. Want ik zag ook dat groepstherapeuten niet heel erg *eager* waren om onderzoek te doen. Net als de meeste psychotherapeuten zijn groepstherapeuten praktijkmensen.'

Je ging van start met een enorme klus: het verzamelen van artikelen over de evidence in groepstherapie. Wat zijn de eerste stappen die je daarbij hebt gezet?

'Ik dacht: laat ik starten met de eerste trede, namelijk de vraag 'wat is er aan wetenschappelijk bewijs van de werkzaamheid van groepstherapie?'. Laten we eerst maar eens zorgen dat we een goed literatuur-overzicht hebben. Je kunt natuurlijk aan de professionals zelf vragen om die data met zoekmachines op te sporen. Alleen doen ze dat vaak niet. Dus ik dacht: als we daar

nou bij helpen, als we dat nou voor hen doen. En toen ben ik mensen gaan verzamelen die dat leuk vonden om te doen. Er is een hele reeks collegae die in die tien jaar korter of langer hebben meegeholpen om belangrijke tijdschriften en andere bronnen systematisch bij te houden en relevante artikelen te selecteren, onder anderen Mark van der

***'Ik dacht: laten we eerst
maar eens zorgen
dat we een goed literatuur-
overzicht hebben'***

Meer, Hans Bakker, Willem de Groot, Walther van Lieshout, Monique Leferink op Reinink, Paul van Kessel, Ton Haans, Wubbo Scholte, Anna Bartak, Danny Brouwer en Rob Koks. We hebben van alle artikelen samenvattingen geschreven en met een bolletjessysteem de mate van relevantie voor het vak aangegeven: de relevantie voor de praktijk, de relevantie voor onderzoek en de relevantie voor opleiding. Op de website heb ik dit wetenschapsdomein samengevat onder de titel Research groepstherapie. Ook om naar buiten toe de serieuze onderbouwing van het vak zichtbaar te maken.

Binnen Research groepstherapie heb ik een driedeling aangebracht om nog sneller gewenst onderzoek te vinden. Het belangrijkste domein was natuurlijk de *evidence-based* groepstherapie (EBGT). Welke reviews of *randomized controlled trials* (RCT) bewijzen nu echt of laten duidelijk zien dat groepstherapie werkt? Die waren natuurlijk het belangrijkste. En deze onderzoeken bleken ook het makkelijkst vindbaar. In het verlengde

hiervan heb ik samen met Wubbo Scholte en Anna Bartak onder auspiciën van de NVP in 2022 de Factsheet groepstherapie geschreven, een beknopt overzicht van alle evidence-based groepstherapie.

Het tweede domein werd de werkzame factoren van groepstherapie; hoe werkt groepstherapie dan? Dat is zeker zo belangrijk, maar ook ingewikkelder. Ik ben bijvoorbeeld geïnteresseerd in hoe de groepsdynamische processen het resultaat van groepstherapie bevorderen. Dus wat draagt van dat groeps-instrument bij aan de werkzaamheid van groepstherapie? Dit is nog onontgonnen terrein. Je hebt natuurlijk de werkzame factoren van Yalom, maar dat onderzoek is oud. En je hebt de moderne onderzoeken van Burlingame naar hoe bijvoorbeeld cohesie werkt. Maar je zou ook nog over normen, over rollen en over die groepsdynamische aspecten onderzoek moeten doen. En hoeveel interactie is nu helpend, bijvoorbeeld bij schematherapie? Ik noem maar wat. Het is heel wenselijk dat daar onderzoek naar wordt gedaan. Dit tweede domein, daar liggen de uitdagingen.

En het derde domein gaat over teamwork. Want ik ben natuurlijk ook altijd een teamman geweest. Wat bestaat er over de wetenschappelijke basis van de werkzaamheid van teams? Of cohesie in teams? Ik noem maar een aantal voorbeelden.'

Je hebt een mooie schets gegeven van wat er op de website te vinden is en ook welke onderwerpen daarin belangrijk zijn. Hoe heb jij ervaren dat dit werk van jouw hand en jouw leiderschap in deze commissie werd geïntegreerd binnen de NVGP?

'Het leeft wel merk ik. Meerdere docenten, ikzelf ook heel consequent, verwijzen in hun

cursussen naar Research groepstherapie. Ik heb er in de loop der jaren drie keer over geschreven, maar dat had ik wat vaker mogen doen, om de aandacht nog wat meer erop te richten.'

Hoe kreeg jij er zelf lol in, in deze literatuur-research en -analyses? Want jij bent geen onderzoeker, maar je hebt wel de meeste van de artikelen gelezen, samenvattingen gemaakt en de scoring gedaan.

'Vooral het enorme belang en de achterstelling van groepstherapie en de vooroordelen en misvattingen over groepstherapie hebben mij gemotiveerd om die wetenschappelijke kant een belangrijke plek te geven. En ik wilde het ook graag op de website zichtbaar maken, zodat collegae binnen en buiten de NVGP hun antwoorden kunnen vinden onder de knop Research groepstherapie. Dus ik vond het heel belangrijk en ik heb er zeker lol aan gehad. Er kwamen elke keer bijzondere inhoudelijke dingen over groepstherapie langs. Het ging eigenlijk ook steeds makkelijker en steeds sneller. En die motivatie gaf ik dan door aan de mensen met wie ik samenwerkte en die ook aan die samenvattingen werkten.'

Wat is jou het meeste bijgebleven in die hele reeks van artikelen die jij hebt gelezen als het gaat over de effectiviteit van groepstherapie?

'Dat was een onderzoek dat te maken heeft met depressie en groepstherapie. In die RCT kwam een overweldigend positief resultaat voor groepstherapie voor vrouwen met een postnatale depressie naar voren met behulp van de Interpersoonlijke Psychotherapie (IPT) vergeleken met *treatment as usual*. En het mooie daarvan vond ik dat het gaat over een duidelijke doelgroep. En ik hou erg van

geoommerkte duidelijke doelgroepen. Want als je de doelgroep duidelijk hebt voor je groepstherapie, dan wordt het ook veel duidelijker waar je je op moet richten, wat de problemen zijn en waar je hoopt verbetering in te brengen.’

Heb je deze wetenschappelijke kennis ook gebruikt voor de nieuwe editie van jouw boek Groepsbehandeling en Teambegeleiding in de zorg?

‘Die heb ik zeker gebruikt. Bij de tweede editie uit 2020 wilde ik dat per se. Dat was een van mijn motieven. Ik wilde de beschreven methode nog meer onderbouwen. Dus ja, ik heb er daar waar mogelijk gebruik van gemaakt en heb de artikelen waar mogelijk

‘Er zit een enorme bundeling wetenschappelijke kracht en ervaring in die nieuwe commissie’

geciteerd. Datzelfde geldt voor de Engelse vertaling van mijn boek die dit jaar bij Routledge is verschenen. Op het AGPA-congres begin maart 2025 heb ik er een online workshop over gegeven die goed werd bezocht.’

Jouw werk wordt voortgezet in de Commissie Wetenschap en Praktijk. In deze commissie zitten wetenschappers die aan het promoveren zijn of al gepromoveerd zijn op het terrein van de groepstherapie. Heb jij nog advies voor ons?
‘Ik heb jullie allemaal ontmoet tijdens een diner met Gary Burlingame en Bernard Strauss begin februari in Amsterdam, en

ik zie jullie werk met vertrouwen tegemoet. Er zit een enorme bundeling wetenschappelijke kracht en ervaring in die nieuwe commissie. Ik verwacht dat jullie zeker een volgende stap in de groepstherapie-wetenschap kunnen gaan zetten. Al die promovendi, mooi hoor. Helaas is mij dat nooit gelukt, dat had ik achteraf bekeken wel gewild, promoveren. Vanuit mijn schrijven blijf ik zeker ook geïnteresseerd in dat snijvlak van wetenschap en praktijk. Ik heb wel een paar suggesties die ik jullie wil meegeven.

Dat groepstherapie werkt is tegenwoordig wel duidelijk, maar *hoe* groepstherapie werkt, wat de processen doen, of de taakorganisatie bijvoorbeeld, daar ligt jullie uitdaging. Dat sluit aan bij twee andere belangrijke ontwikkelingen, het verder uitbouwen en vernieuwen van de praktijkrichtlijnen en – daarmee samenhangend – het omschrijven van een evidence-based methode. Onze basiscursus groepsdynamica-groepstherapie komt daar al heel dichtbij, denk ik. Die cursus zit zo helder en concreet in elkaar, daar zijn we in de wereld denk ik voorloper in, onze universele basis van de groepstherapie. Binnen de NVGP zijn we eraan gewend geraakt, maar in het buitenland is men verbaasd en verrast, en in ons eigen land zijn er bij andere therapierichtingen nog veel groepstherapeuten die overtuigd mogen worden om scholing in die basis te volgen.

Ook onderzoek naar het enorme belang van cohesie mag nog aandacht hebben. Of bijvoorbeeld naar de optimale hoeveelheid interactie in de verschillende soorten groepstherapie. Moet je aandacht hebben voor het individu of de groep? Protocol of groepsdynamiek? Dat zijn vragen die elke supervisant of supervisor heeft.’

Ik wil je nogmaals bedanken voor je tomeloze inzet voor de groepstherapie. Het was een eer om dit interview met je te doen en het stokje over te nemen voor ons als nieuwe generatie in de nieuwe commissie Wetenschap en Praktijk. 'Ik wens jullie veel succes toe.' ■

Kijk voor meer informatie op:
www.groepspsychotherapie.nl/research-groepstherapie

De leden van de commissie Wetenschap en Praktijk zijn:

Anne-Marie Claassen
Birre van den Heuvel
Marjolein Koementas-de Vos
Wubbo Scholte
Michiel van Vreeswijk
Mirjam Radstaak

Nevenleden:

Anna Bartak
Paul van Kessel

Anne-Marie Claassen is psychotherapeut/programmamanager bij De Boerhaven (Mediant) in Hengelo.

Refereren aan:

.....
Claassen, A-M. (2025). 'Ik hou erg van geormerkte doelgroepen'. Een interview met Willem de Haas. *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie*, 20(2), p. 9-13.